(Rättsakter som antagits med tillämpning av avdelning V i Fördraget om Europeiska unionen)

RÅDETS GEMENSAMMA STÅNDPUNKT 2005/304/GUSP

av den 12 april 2005

om förebyggande, hantering och lösning av konflikter i Afrika och om upphävande av gemensam ståndpunkt 2004/85/GUSP

EUROPEISKA UNIONENS RÅD HAR ANTAGIT FÖLJANDE GEMENSAMMA STÅNDPUNKT

med beaktande av fördraget om Europeiska unionen, särskilt artikel 15, och

av följande skäl:

(1) Det grundläggande ansvaret för förebyggande, hantering och lösning av konflikter i Afrika ligger hos afrikanerna själva.

(2) Ramen för verksamhet i samband med förebyggande, hantering och lösning av konflikter i Afrika fastställs i internationell rätt.

(3) Förenta nationernas säkerhetsråd har det grundläggande ansvaret för att upprätthålla fred och säkerhet enligt Förenta nationernas stadga.

(4) Vid utformningen av beslut i FN:s säkerhetsråd tillvaratas Europeiska unionens ståndpunkter och intressen genom tillämpning av artikel 19 i Fördraget om Europeiska unionen.

(5) Rådet antog den 26 januari 2004 gemensam ståndpunkt 2004/85/GUSP om förebyggande, hantering och lösning av konflikter i Afrika [1].

(6) Rådet godkände den 22 november 2004 handlingsplanen för ESFP-stöd till fred och säkerhet i Afrika och slutsatserna om fred och säkerhet i Afrika och stödde den 13 december 2004 riktlinjerna för genomförande av den handlingsplanen. I detta sammanhang betonade rådet att åtgärder inom ramen för GUSP (inklusive ESFP-stöd), den fredsbevarande resursen för Afrika, gemenskapsinstrument och bilaterala åtgärder från medlemsstaternas sida kompletterar varandra.

(7) Främjandet av fred, säkerhet och stabilitet på kontinenten är ett av målen för Afrikanska unionen (AU) och en fredlig lösning av konflikter mellan medlemsstaterna är en av principerna i den konstituerande rättsakt genom vilken AU inrättades. Förebyggande, hantering och lösning av konflikter har varit föremål för dialog med Afrikanska enhetsorganisationen (OAU) och dess efterföljare AU samt finns med i Kairoförklaringen och handlingsplanen från Kairo. AU och afrikanska subregionala organisationer är de centrala aktörerna när det gäller att förebygga, hantera och lösa konflikter i Afrika.

(8) Effektivt konfliktförebyggande kräver strategier för att skapa förutsättningar för en stabil och mer förutsägbar internationell miljö samt övergripande och balanserat stöd och utvecklingsbiståndsprogram för att avlasta det tryck som utlöser våldsamma konflikter. Ekonomiska faktorers betydelse för konflikter i Afrika samt diplomatiska och ekonomiska åtgärders potential för att förebygga och lösa våldsamma konflikter måste också tas med i beräkningen.

(9) Det finns ett samband mellan konfliktförebyggande och demokrati, mänskliga rättigheter, rättsstatsprincipen och sunt styrelseskick, där utvecklingssamarbete spelar en strategisk roll för att stärka förmågan till fredlig hantering av konflikter.

(10) Sambandet mellan hiv/aids och konflikter måste beaktas i all politik för fred och säkerhet. I alla skeden av en konflikt, från förebyggande till återuppbyggnad, skapar instabilitet förutsättningar för att pandemin skall spridas i snabbare takt. Spridningen av hiv/aids i sig har allvarliga socioekonomiska och politiska konsekvenser på kort och lång sikt.

(11) Europeiska gemenskapen och dess medlemsstater ingick i Cotonou den 23 juni 2000 ett partnerskapsavtal med AVS-staterna.

[1] EUT L 21, 28.1.2004, s. 25.

(12) Europaparlamentet antog den 30 november 2000 en resolution om kvinnors deltagande i fredlig lösning av konflikter och den gemensamma parlamentariska AVS–EU-församlingen antog den 21 mars 2002 en resolution om jämställdhetsfrågor.

(13) Rådet antog den 8 december 2003 EU:s riktlinjer om barn och väpnad konflikt.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

Artikel 1

1. EU skall bidra till att förebygga, hantera och lösa våldsamma konflikter i Afrika genom att stärka Afrikas förmåga och handlingsmöjligheter på detta område, i synnerhet genom en förbättrad dialog med och stöd till Afrikanska unionen, subregionala organisationer och initiativ samt det civila samhällets organisationer. För att uppnå detta skall EU ta ytterligare steg för att främja samordning mellan de många aktörer som kan vara inblandade, bland annat genom en närmare samordning av gemenskapens och dess medlemsstaters åtgärder, särskilt inom ramen för handlingsplanen för ESFP-stöd till fred och säkerhet i Afrika och riktlinjerna för dess genomförande.

2. EU skall i synnerhet genomföra handlingsplanen för ESFP-stöd till fred och säkerhet i Afrika, i enlighet med de riktlinjer som godkänts av rådet. Samordningen av medlemsstaternas och gemenskapens bidrag skall förbättras och möjligheterna att inrätta en förvaltningsmekanism för att underlätta för medlemsstaterna att gemensamt lämna frivilliga bidrag skall undersökas.

3. Allteftersom EU stärker sin förmåga till krishantering och konfliktförebyggande skall samarbetet med FN och berörda regionala och subregionala organisationer förbättras för att uppnå ovannämnda syfte. Samarbetet med FN i fråga om krishantering skall föras vidare i överensstämmelse med och som ett led i genomförandet av den gemensamma förklaringen om FN:s och EU:s krishanteringssamarbete av den 24 september 2003. EU skall trots sitt engagemang för Afrikas egenansvar fortsätta att vara redo att närhelst det är nödvändigt delta i krishanteringsinsatser i Afrika med sina egna resurser.

4. EU skall utveckla långsiktiga konfliktförebyggande och fredsskapande initiativ, med insikt om att framsteg på dessa områden också är en nödvändig förutsättning för att de afrikanska staterna skall kunna bygga upp och vidmakthålla sin förmåga att effektivt hantera terrorism.

5. EU skall utforma en proaktiv, övergripande och integrerad strategi, som även skall tjäna som en gemensam ram för enskilda medlemsstaters åtgärder. Som ett led i detta och för att förbättra förmågan till ett tidigt ingripande, skall ordförandeskapet med hjälp av generalsekreteraren/höge representanten och kommissionen fortsätta att utarbeta en årlig översikt för identifiering och övervakning av potentiella våldsamma konflikter och lägga fram nödvändiga politiska alternativ för att förhindra att de bryter ut eller upprepas.

Artikel 2

EU:s politik skall inriktas på att genom snabba insatser förhindra att våldsamma konflikter bryter ut och sprider sig samt på att förebygga att våldsamma konflikter upprepas. EU:s åtgärder skall därför omfatta

— förebyggande av konflikter genom försök att komma tillrätta med de mer strukturella grundläggande orsakerna samtidigt som de direkta orsakerna – de utlösande faktorerna – till våldsamma konflikter också angrips,

— krishantering genom inriktning på akuta faser av konflikter och genom stöd till insatser för att få slut på våldet med användning av alla åtgärder som står till buds, inklusive politiskt och praktiskt stöd till regionala och subregionala initiativ för att få till stånd och stödja ett avtal om eldupphör mellan alla berörda parter samt, när så behövs, genom en krishanteringsinsats,

— fredsskapande genom stöd till initiativ till att hindra våldsamma konflikter och förbereda och stödja fredliga lösningar av sådana konflikter,

— återuppbyggnad genom stöd till ekonomiskt, politiskt och socialt återuppbyggande av stater och samhällen efter konflikter för att förhindra att våldet trappas upp på nytt och främja varaktig fred.

Artikel 3

För att på ett bättre sätt bidra till hanteringen av konflikter och reagera på befintliga kriser skall EU ta hänsyn till

— utvecklingen av internationella rättsordningar, mekanismer för tvistlösning samt samarbetsarrangemang på regional nivå, särskilt inrättandet av Afrikanska unionens freds- och säkerhetsråd i juni 2004,

— institutionsuppbyggnad genom att öka effektiviteten inom afrikanska nationella institutioner för säkerhet och rättsliga institutioner, inbegripet för insatser mot terrorism, samt genom att fastställa särskilda åtgärder för att bistå afrikanska länder i genomförandet av deras åtaganden enligt befintliga internationella instrument på alla berörda områden, däribland kampen mot terrorism och olaga handel,

— stöd vid ratifikationen och det fulla genomförandet av Romstadgan för Internationella brottmålsdomstolen, som kan spela en viktig roll vid utformningen av nationella institutioner för kampen mot straffrihet. Detta innefattar en förstärkning av de rättsliga institutionerna, som spelar en viktig kompletterande roll i sammanhanget. Särskild uppmärksamhet kommer att ägnas krigsförbrytelser som tas upp i Romstadgan för Internationella brottmålsdomstolen, till exempel beordring eller värvning av barn till krigstjänstgöring, vilket kraftigt påverkar konfliktdrabbade länder.

Artikel 4

1. EU skall sträva efter att öka sitt stöd till regionala arrangemang och ansträngningar för att förebygga konflikter genom att öka företagens ansvar, stärka rättsstatsprincipen, utbilda i konfliktförebyggande, bygga upp kapaciteten för bland annat politiska och ekonomiska analyser, system för tidig varning och förhandlings- och medlingskunnande, förbättra internationella sanktions- och verkställighetsmekanismer, utveckla mekanismer för att möta ekonomiska faktorer som är grogrund för konflikter och stärka banden mellan de regionala organisationerna liksom med lokala, nationella och regionala icke-statliga aktörer och andra medlemmar av världssamfundet. Ansträngningar för att stödja regionala och subregionala organisationer när det gäller konfliktförebyggande skall noggrant samordnas av gemenskapen och dess medlemsstater för att utveckla gemensamma initiativ och synergieffekter, även genom gemensam planering när det är lämpligt.

2. EU skall i syfte att utveckla ett långsiktigt partnerskap fortsätta sitt stöd till och samarbete med Afrikanska unionen när det gäller att förebygga, hantera och lösa konflikter, i synnerhet inom ramen för uppföljningen av toppmötet i Kairo.

Artikel 5

EU skall sträva efter

— att stödja integrering av konfliktförebyggande aspekter inom ramen för gemenskapens utvecklings- och handelspolitik och dess därmed förbundna landsstrategier och regionala strategier,

— att i utvecklings- och handelssamarbetet vid behov införa konfliktindikatorer och verktyg för bedömning av samarbetets freds- och konfliktrelaterade effekter, för att minska risken att bistånd och handel bidrar till konflikter och maximera bådas positiva effekter på fredsskapandet,

— att garantera att påtaglig utdelning snabbt når hela befolkningen,

— att förbättra samordningen mellan gemenskapens och dess medlemsstaters insatser på detta område,

— att förbättra utvecklings- och handelssamarbetet med regionala, subregionala och lokala aktörer för att säkerställa överensstämmelsen mellan initiativen och stödja afrikansk verksamhet,

— att samordna sina insatser med internationella finansinstitut.

Artikel 6

1. EU skall långsiktigt stödja en förbättring av resurserna för afrikanska fredsfrämjande insatser på regional, subregional och bilateral nivå samt de afrikanska staternas förmåga att bidra till regional integrering, fred, säkerhet och utveckling. Oaktat sådana kapacitetshöjande åtgärder skall EU och dess medlemsstater från fall till fall fortsätta att överväga att utnyttja sina egna operativa medel för konfliktförebyggande och krishantering i Afrika i enlighet med principerna i FN-stadgan och i nära samarbete med FN:s verksamhet i regionen. Vid sådana överväganden skall omfattningen av den kapacitet som har utvecklats inom ramen för Europeiska unionens krishanteringskapacitet beaktas, inbegripet utplacering av civil personal för fredsskapande insatser på längre sikt.

2. Medlemsstaterna och kommissionen skall utbyta information om alla åtgärder som vidtas för att stödja Afrikas resurser för fredsfrämjande insatser, för att därigenom förbättra samordningen och uppnå synergieffekter. Denna information skall sammanfattas i den årliga översynen av denna gemensamma ståndpunkt som föreskrivs i artikel 14.

3. Medlemsstaterna och kommissionen skall i högre grad prioritera lands- och regionsstrategier samt riskbedömning. Landsstrategier kan utvecklas med hjälp av standardiserade indikatorer och med bistånd av expertgrupper. Vid riskbedömning och landsstrategier skulle man tjäna på att i högre grad utnyttja lokalkunskap, inbegripet information från lokala experter som utbildats i tidig varning och riskbedömning.

4. Medlemsstaterna och kommissionen skall sträva efter att förbättra samordningen av bilaterala åtgärder till stöd för Afrikanska unionen och de afrikanska subregionala organisationerna, i synnerhet Västafrikanska staters ekonomiska gemenskap, Södra Afrikas utvecklingsgemenskap och den mellanstatliga utvecklingsmyndigheten, de centralafrikanska staternas ekonomiska gemenskap och Centralafrikanska ekonomiska och monetära gemenskapen när det gäller Afrikas resurser för fredsfrämjande insatser.

5. Medlemsstaterna och kommissionen skall systematiskt uppmana varandra eller ordförandeskapet att vid behov delta i övningar och seminarier som de anordnar för att stärka Afrikas fredsbevarande resurser.

6. Samordning och utbyte i fråga om verksamhet för att öka förmågan skall sökas med berörda tredje parter, bland annat Förenta staterna, Kanada, Norge och Japan, särskilt inom ramen för den politiska dialogen med dessa länder.

7. EU skall sträva efter att ytterligare förbättra sin samordning med FN och i synnerhet med avdelningen för fredsbevarande insatser (DPKO) beträffande all verksamhet som syftar till att stärka Afrikas resurser för fredsfrämjande insatser.

8. EU skall analysera det bästa sättet att samordna insatser beträffande utbildning och övningar.

9. På ad hoc-basis skall EU överväga att vid lämpligt tillfälle och, om det föreligger ett mervärde, påbörja egna program för att öka resurserna, separat eller i anslutning till program som har initierats av enskilda medlemsstater. Sådana åtgärder kan sträcka sig från afrikanska organisationers småskaliga observatörsuppdrag under EU:s fredsbevarande insatser till mer omfattande utbildningsprogram.

Artikel 7

Medlemsstaterna skall fortsätta att föra en restriktiv vapenexportpolitik och fullt ut tillämpa EU:s uppförandekod för vapenexport. Medlemsstaterna och kommissionen är medvetna om att sådan tillgång och anhopning av vapen som överstiger de legitima säkerhetsbehoven kan vara en orsak till instabilitet och att stävjandet av olaglig vapenhandel är ett viktigt bidrag till minskad spänning och försoning, och skall

— samarbeta för att främja internationell respekt för vapenembargon och andra relevanta beslut av FN:s säkerhetsråd samt stödja initiativ till att sådana åtgärder genomförs verkningsfullt,

— fortsätta att stödja och aktivt beakta regionala initiativ som bidrar till att förhindra och bekämpa olaglig vapenhandel,

— samarbeta för att uppmuntra associerade länder att ansluta sig till de principer som har antagits och de åtgärder som har vidtagits av EU. EU skall dessutom överväga stöd till afrikanska insatser för att förbättra kontroll av tillverkning, import och export av vapen, stöd till kontroll eller utrensning av överskott av handeldvapen samt stöd till afrikanska insatser för att ta itu med problem som rör handeldvapen i enlighet med rådets gemensamma åtgärd 2002/589/GUSP av den 12 juli 2002 om Europeiska unionens bidrag för att bekämpa destabiliserande anhopning och spridning av handeldvapen och lätta vapen [1],

— fortsätta att stödja FN:s handlingsprogram mot alla aspekter av olaglig handel med handeldvapen och lätta vapen samt förhandlingarna om protokollet mot olaglig tillverkning av och handel med skjutvapen, delar och komponenter till sådana samt ammunition, vilket utgör ett tillägg till FN:s konvention mot gränsöverskridande organiserad brottslighet, som antogs av FN:s generalförsamling den 31 maj 2001.

Artikel 8

1. EU skall

— sträva efter att åtgärda ekonomiska faktorer som underblåser konflikter,

— sträva efter att främja ytterligare integrering av Afrika i världsekonomin och stödja en jämn tillgång till de vinster och de möjligheter detta skulle medföra för hela samhället,

— stödja ekonomiskt och politiskt samarbete, till exempel regionala stabiliseringsarrangemang, för att stärka förbindelserna mellan parter som en fredsskapande åtgärd både i förebyggande syfte och efter konflikter,

— arbeta för att se till att regionala åtgärder för integrering av handel, inom ramen för en politik som omfattar skyddsnät för utsatta grupper, stödjer förebyggande och lösning av konflikter,

2. EU skall också

— samarbeta för att uppnå ett allmänt iakttagande av embargon som rör olagligt utnyttjande av och handel med mycket värdefulla varor och andra relevanta beslut av FN:s säkerhetsråd samt stödja initiativ till att verkningsfullt genomföra sådana åtgärder,

— aktivt arbeta för att finna metoder att stävja olagligt utnyttjande av naturresurser, som bidrar till att våldsamma konflikter bryter ut, trappas upp och fortsätter,

— vid behov tillämpa restriktiva åtgärder, däribland ekonomiska och finansiella sanktioner, mot aktörer som utnyttjar och förvärrar våldsamma konflikter. I detta sammanhang behövs en fortsatt reflektion över den (positiva eller negativa) roll som den privata sektorn kan spela när det gäller förebyggande och lösning av konflikter.

[1] EGT L 191, 19.7.2002, s. 1.

Artikel 9

I konfliktens alla olika faser skall EU

— bedöma den viktiga roll som ”icke-statliga aktörer” kan spela antingen för att underblåsa konflikter eller att bidra till att lösa eller förebygga dem; vilket förhållandet än är, behöver deras roll och hur de kan bidra positivt redas ut,

— uppmuntra tillämpningen av FN:s säkerhetsråds resolution 1325 om kvinnor, fred och säkerhet genom att se till att ett jämställdhetsperspektiv beaktas vid planering, genomförande och utvärdering av en konflikts följder, behoven hos de olika aktörerna i en konflikt samt nivån för och arten av deltagande i beslutsfattandet vid förebyggande, hantering och lösning av konflikter, inklusive fredsprocesser och fredsförhandlingar,

— på ett effektivt och övergripande sätt ta itu med konsekvenserna av väpnad konflikt på barn på kort, medellång och lång sikt, genom att utnyttja den uppsättning verktyg som står till förfogande och bygga på såväl tidigare som pågående insatser, i enlighet med FN:s säkerhetsråds resolutioner 1460 och 1539 om barn och väpnad konflikt samt EU:s riktlinjer om barn och väpnad konflikt. EU skall också försöka påverka aktörer i tredjeländer (både regeringar, icke-statliga aktörer och väpnade grupper), så att verksamma åtgärder vidtas för att skydda rättigheterna för de barn som berörs av väpnade konflikter.

Artikel 10

Med hänsyn till behovet av fortsatt vaksamhet vid en konflikt, även efter det att den har börjat trappas ned, och för att bidra till en mer enhetlig och systematisk strategi för efterkrigssituationer i Afrika skall EU

— utveckla och organisera sina egna resurser för att stödja reformer på säkerhetsområdet inom ramen för demokratiska principer, respekt för mänskliga rättigheter, rättsstatsprincipen och sunt styrelseskick, i synnerhet i länder där våldsamma konflikter håller på att övergå i hållbar fred,

— fortsätta och befästa sitt stöd för att hantera de problem som följer av den destabiliserande anhopningen och okontrollerade spridningen av handeldvapen,

— öka sitt stöd till nedrustning och hållbar återanpassning av demobiliserade före detta soldater med särskild uppmärksamhet på behov som rör jämlikhet och behov för barn som har värvats för att delta i militär verksamhet,

— öka sitt bistånd till röjning av kvarvarande landminor samt främja medvetenheten om minor samt uppmuntra och stödja en förstärkning av Afrikas resurser för minröjning,

— fortsätta att stödja åtgärder för att underlätta återanpassning av fördrivna befolkningsgrupper efter konflikter, med beaktande av de relevanta riktlinjerna beträffande internflyktingar från FN:s generalsekreterares företrädare,

— uppmuntra försoning och stödja det återuppbyggnadsarbete som är nödvändigt för att ge länder möjlighet att efter konflikter på nytt inleda en långsiktig utveckling,

— i enlighet med rådets gemensamma ståndpunkt 2003/444/GUSP av den 16 juni 2003 om den internationella brottsmålsdomstolen [1], i den politiska dialogen med sina afrikanska motparter bekräfta sitt starka engagemang för att stödja Internationella brottmålsdomstolen och sin ståndpunkt beträffande de av Förenta staterna föreslagna bilaterala avtalen om icke-överlämnande.

Artikel 11

EU skall i ett konfliktförebyggande och fredsskapande perspektiv bedöma möjligheten till samarbete på nationell och regional nivå och föreslå vägar att med hjälp av en rad olika instrument hantera det problem som består i sambandet mellan religiösa gruppers radikalisering och risken för rekrytering av terrorister bland dessa. I detta sammanhang skall EU beakta det gemensamma uttalande om terrorism som antogs vid ministerkonferensen EU–Afrika i Bryssel (den 11 oktober 2001) och det gemensamma uttalande om terrorism som antogs av ministerkonferensen EU–Afrika i Ouagadougou (den 28 november 2002).

Artikel 12

EU skall se till att kampen mot hiv/aids ingår som en integrerad del av EU:s strategier för att förebygga och mildra konflikter. Dialogen i denna fråga med AU, vilken skall grundas på principen om afrikanskt egenansvar, bör intensifieras. I enlighet med FN:s säkerhetsråds resolution 1308 om hiv/aids och internationella fredsbevarande operationer skall det därför säkerställas att biståndet till fredsbevarande insatser omfattar inslag som rör medvetenhet om och utbildning för förebyggande av hiv/aids.

[1] EGT L 150, 18.6.2003, s. 67.

Artikel 13

Rådet noterar att kommissionen avser att inrikta sina insatser på att uppnå målen och prioriteringarna i denna gemensamma ståndpunkt, vid behov genom lämpliga gemenskapsåtgärder.

Artikel 14

Denna gemensamma ståndpunkt och dess genomförande skall ses över årligen och om så erfordras ändras på grundval av en rapport från ordförandeskapet i samförstånd med generalsekreteraren/höge representanten och kommissionen.

Artikel 15

Gemensam ståndpunkt 2004/85/GUSP upphör härmed att gälla.

Artikel 16

Denna gemensamma ståndpunkt får verkan samma dag som den antas.

Artikel 17

Denna gemensamma ståndpunkt skall offentliggöras i *Europeiska unionens officiella tidning*.

Utfärdad i Luxemburg den 12 april 2005.

På rådets vägnar

J.-C. JUNCKER

Ordförande